

УДК 504.330.341.1
JEL O39, E60, O18

МАРТИНЮК О.М.

к-т екон. наук

мол. наук. співроб.

Інститут проблем ринку та економіко- екологічних досліджень НАНУ

Французький бульвар, 29, м. Одеса, Україна, 65044

E-mail: lena@martynyuk.net

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ: ДЕРЖАВНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР РОЗВИТКУ

У статті досліджено особливості впровадження механізму екологізації інноваційної діяльності. Наведено результати України за складовою глобального індексу конкурентоспроможності «Інновації». Проведено аналіз сучасного стану інноваційного розвитку регіонів. Досліджено тенденції та запропоновано комплекс заходів щодо стимулювання процесу екологізації інноваційної діяльності на державному та регіональному рівнях. Визначено пріоритети впровадження адаптивного механізму екологізації інноваційної діяльності України.

Ключові слова: екологізація інноваційної діяльності, державний та регіональний вимір розвитку, адаптивний механізм, конкурентоспроможність.

MARTYNIUK O.M.

Ph.D. (Economics)

Institute Of Market Problems And Economic&Ecological Research of the

National Academy Of Sciences Of Ukraine

Frantsuzskiy Boulevard, 29, Odessa, Ukraine

E-mail: lena@martynyuk.net

IMPLEMENTATION THE MECHANISM OF ECOLOGIZATION OF THE UKRAINIAN INNOVATION ACTIVITY: STATE AND REGIONAL DIMENSION OF DEVELOPMENT

The article presents the results of Ukraine for part of the Global Innovation Competitiveness Index. The analysis of the current state of innovative development of regions is carried out. The study notes that in Ukraine, organizational and economic mechanism for stimulating innovation in relation to the ecologization of the economy is practically not involved. Its implementation in economic activity involves introduction and implementation of the principles of rational nature management and minimization of negative impact on environmental objects in the implementation of anthropogenic activities. Author has proved that: innovation processes in industry are mainly extensive; new types of products are mastered mainly through usage of scientific and technological achievements of previous years. The article proves that: this type of innovation development has narrow boundaries and will not allow maintaining the competitiveness of domestic enterprises for a long time; the investment process in Ukraine does not fulfill the function of facilitating updating of the production base on an innovative basis. Author notes that the main problems related to the regulatory action of legislation in the field of scientific and technological and innovation development in Ukraine are: lack of own long-term programs for the development of national economy based on innovation; non-compliance with provisions of the law; unsystematic legislation; lack of mechanisms for implementing the priorities of scientific and technical and innovation activities; complexity and long-term decision-making procedure; lack of effective anti-corruption mechanisms; lack of integrated application of mechanisms of state influence (financial, credit, tax, etc.) for achievement of certain priorities; suspension and cancellation of mechanisms for supporting scientific and technical activities; absence of coordinated activity of the executive authorities aimed at the country's innovative development. Tendencies were studied and a set of measures aimed at stimulating the process of ecologization of innovation activity at the state and regional levels was proposed. In the article features of introduction of mechanism of ecologization of innovation activity are investigated. The article states that effective implementation of the policy of ecologization of innovation activity is possible only under conditions of integrated implementation of the adaptive mechanism of ecologization of innovation activity at the state, regional and local levels. The priorities of introduction of adaptive mechanism of ecologization of innovation activity of Ukraine are determined. The study has proved that the goals, ideas and strategies of economic and social development of Ukraine should be taken into account when constructing a model of sustainable regional development. The result of the implementation of this Strategy is the formation of a strong state and the activation of its regulatory function.

Keywords: ecologization of innovation activity, state and regional dimension of development, adaptive mechanism, competitiveness.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Актуальність стимулювання інноваційного розвитку в сучасних умовах обумовлена тим, що аналіз динаміки абсолютних та інтегрованих показників техногенного навантаження на навколишнє природне середовище свідчить про те, що екологічна ситуація у природному довіллі залишається досить складною.

Вибір стратегічного розвитку України в напрямку євроінтеграції обумовлює необхідність відповідності параметрів економіки України параметрам економіки Європейського Союзу (ЄС). У цих умовах завдання економічного, соціального та екологічного розвитку мають бути взаємоузгодженими і визначатися з урахуванням основних принципів сталого розвитку. Найголовнішим фактором інтеграції на сьогоднішній момент є створення механізму сталого соціально-економічного розвитку, який залежить від можливості виробляти і реалізовувати товари, що відповідають за рівнем якості, за ціною та за рівнем сервісу вимогам світових ринків; результатів та якості діяльності органів управління (різних рівнів) у напрямку ліквідації розбіжностей в економічних показниках України та ЄС; забезпечення стабільного, збалансованого розвитку регіонів та національної економіки. Практична реалізація цих питань вперш за все можлива та повинна ґрунтуватись на стимулюванні впровадження механізму екологізації інноваційної діяльності.

Для виявлення особливостей екологізації інноваційного розвитку важливими є два аспекти. Перший пов'язаний з виявленням носіїв економічного та екологічного імперативів в структурі соціально-економічного управління. Другий – з визначенням траєкторії розвитку економіки з відображенням динаміки підходів до врахуванням екологічного чинника. Ці два аспекти набувають специфічних рис під впливом типу економіки, в якому вони розглядаються.

Незважаючи на підвищену увагу до проблем ефективності та екологічності інноваційної діяльності, її стан в Україні залишається незадовільним. Така ситуація спричинена низькою умотивованістю екологічно спрямованої інноваційної діяльності підприємств. Доцільність екологічних інновацій як складових екологізації інноваційної діяльності можна аргументувати таким чином [1]: Україна має унікальний потенціал в галузі проектування, розроблення та виробництва екологічно орієнтованих технологій і обладнання. Це стосується як науково-дослідних закладів традиційного типу, так і великої кількості інноваційних недержавних структур. Для розроблення та виробництва екологічних інновацій є можливість залучати висококваліфікованих працівників багатьох професійних категорій при збереженні порівняно низької заробітної плати. У зв'язку зі зростанням європейського попиту на ринку природоохоронних товарів і послуг перед виробниками екотехніки й устаткування. В зв'язку з цим відкриваються широкі можливості у галузі зовнішньої торгівлі. Розроблення, виробництво та просування на ринку екологічних інновацій це – визнана міжнародною спільнотою благородна мета, на реалізацію якої можуть бути отримані кошти світових фондів багатьох країн.

Міжнародна громадськість є підготовленою до прийняття екологічних інновацій, можна говорити навіть про їх очікуваність; зі зміною життєвих стилів, норм і цінностей змінюються товари та ринки. Для задоволення сьогоденних цінностей необхідним є виробництво екологічно безпечних товарів.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є аналіз тенденцій та визначення особливостей інноваційної діяльності на державному та регіональному рівнях на засадах екологізації вітчизняної економіки.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Реалії сучасного суспільного розвитку наголошують, що для уникнення негативних наслідків антропогенної діяльності необхідно проводити негайну екологізацію економіки. Дослідженням різних аспектів екологізації економіки присвячено низка наукових робіт українських вчених Андрєєвої Н.М., Веклич О.О., Буркинського Б.В., Громової О.М., Ковальнової Н.Г., Мельника Л.Г., Прокопенко О.В., Степанова В.М. та інших. У науковій літературі існують різні наукові підходи до поняття екологізації економіки. Так, одним з найбільш вдалих є визначення, запропоноване Л.Мельником, який під поняттям «екологізації економіки» розуміє цілеспрямований процес перетворення економіки, спрямований на зниження екодеструктивного впливу процесів виробництва і споживання товарів і послуг у розрахунку на одиницю сукупного суспільного продукту. При цьому під інтегральним показником екодеструктивного впливу він розуміє наведені до єдиної критеріальної бази результати негативних наслідків впливу на людину і природні системи процесів виробництва і споживання предметів і послуг [4, С. 230-231].

Процеси постійного екологічного вдосконалення, які закладені в основу екологізації інвестиційної політики, можуть бути забезпечені тільки в рамках інноваційної екологічної політики, яка реалізується на державному та регіональному рівнях. Раціональне природокористування зокрема, та екологізація інноваційної політики загалом, передбачає господарювання таким чином, щоб забезпечити самовідтворення відновних природних ресурсів, тому їх використання має бути науково обґрунтованим і узгодженим з відповідними службами, які здійснюють моніторинг за їх використанням.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема забезпечення екологічної спрямованості інноваційного розвитку багато в чому вимагає розробки рекомендацій щодо стимулювання інноваційного розвитку в контексті екологізації економіки. При цьому виникає необхідність, з одного боку, подолати певну складність обґрунтування шляхів упровадження екологічних імперативів безпосередньо в господарську діяльність. З іншого – відійти від стереотипів управління економічним розвитком, що склалися, які на жаль, чинять опір процесу інтродукції екологічних принципів у господарську практику.

З метою забезпечення оптимального використання природних ресурсів в Україні необхідно здійснювати не тільки екологізацію, а й реструктуризацію економіки, спрямувавши її в бік зменшення використання матеріальних і енергетичних ресурсів та самозабезпечення. Водночас потрібно використовувати сучасні безвідходні і маловідходні технології в усіх галузях економіки.

Зазначимо, що в Україні практично не задіяний організаційно-економічний механізм стимулювання інноваційної діяльності щодо екологізації економіки. Імплементация його в господарську діяльність передбачає запровадження та реалізацію принципів раціонального природокористування та мінімізацію негативного впливу на екологічні об'єкти при здійсненні антропогенної діяльності. З методологічних позицій стає очевидним, що успішне подолання опору повинне проводитися з двох боків: з боку впорядкування стратегічних орієнтирів розвитку саме економічної діяльності та з боку вдосконалення власне екологічно спрямованої діяльності в контексті імплементации інноваційної філософії в господарську діяльність.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Витрати на дослідження і розробки є одним із основних показників рівня інноваційного розвитку країни. Інтенсивність досліджень і розробок (дослідження і розробки як відсоток ВВП) використовується як показник відносної міри інвестицій у створення нових знань. Найвищий показник інтенсивності досліджень і розробок характерний для Ізраїлю - 4,38 % ВВП у 2011 р. Наступні позиції посідають: Корея - 4,03 %, Фінляндія - 3,78 % ВВП; Японія - 3,39 % ВВП; Швеція - 3,37 % ВВП; Ісландія - 3,11 % ВВП; Данія - 3,09 % ВВП; Німеччина - 2,88 % ВВП; Швейцарія - 2,87 % ВВП; США - 2,77 % ВВП. Загалом інтенсивність досліджень і розробок у країнах ЄС становить 1,94 % ВВП, у країнах ОЕСР - 2,37 % ВВП. У країнах СНД (окрім Російської Федерації, де цей показник становив 1,2 % ВВП), питома вага витрат на дослідження та розвиток становить менше 1 % ВВП. В Україні показник інтенсивності досліджень і розробок становив 0,75 % ВВП у 2012 р., у 2011 р. - 0,73 %. Найвища інтенсивність досліджень та розробок в Україні спостерігалася у період 2000 - 2005 рр. Тоді частка витрат на дослідження та розвиток становила 1,1-1,2 % ВВП [5]. У 2013- 2015 роках цей показник ще зменшився.

Аналізуючи реалії сучасної економічної ситуації в Україні зазначимо, що на відміну від розвинених країн, які до 85–90% приросту ВВП забезпечують за рахунок так званих "інтенсивних факторів", включаючи інновації, Україна недостатньо використовує свій інноваційний потенціал. За даними Звітів про індекс глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (Global Competitiveness Index, GCI) за 2012 - 2013 та 2013 - 2014 рр., Україна досягла другої стадії розвитку - країни з ефективно орієнтованою економікою. ВВП на душу населення у цей період становив 3621 дол. США та 3877 дол. США відповідно. Важливим чинником формування інноваційної економіки у країні є провадження новітніх технологій. Одним з найважливіших чинників розвитку економіки є інновативність країни. Єдиною відносною конкурентною перевагою України за цим критерієм є наявність науковців та інженерів, за якою вона посідає 46-е місце серед 148 країн за оцінками ВЕФ (табл.1.) [6,7].

Відносно високим є рейтинг України за якістю науково-дослідних установ - 69-е місце, за співробітництвом університетів та підприємств у сфері дослідження та розвитку - 77-е місце, за кількістю патентів на млн. осіб населення - 52-е місце. Найгірший результат Україна демонструє за

здатністю до впровадження інновацій - 100-е місце, за витратами компаній на дослідження та розвиток - 112-е місце, за державними закупівлями передових технологічних продуктів - 118-е місце [7].

Продовжує деградувати ринок науково-технічної продукції внаслідок незначного попиту на інноваційні розробки через низьку платоспроможність вітчизняних споживачів.

Таблиця 1

Результати України за складовою глобального індексу конкурентоспроможності «Інновації» за 2012–2014 рр.

Індекс глобальної конкурентоспроможності та його складові	2013-2014 рр.		2012-2013 рр.		Відхилення	
	рейтинг (із 148)	бал (1-7)	рейтинг (із 144)	бал (1-7)	рейтинг	Бал
Індекс глобальної конкурентоспроможності	84	4,1	73	4,1	-11	0
Основні вимоги (40,0%)	91	4,3	79	4,4	-12	-0,1
Підсилювачі ефективності (50,0%)	71	4,0	65	4,1	-6	-0,1
Фактори інновацій та розвитку (10,0%)	95	3,4	79	3,4	-16	0
Інновації:	93	3,0	71	3,2	-22	-0,2
Здатність до інновацій	100	3,2	58	3,3	-42	-0,1
Якість науково-дослідних закладів	69	3,6	64	3,7	-5	-0,1
Витрати компаній на НДДКР	112	2,7	104	2,7	-8	0
Співпраця університетів та бізнесу в НДДКР	77	3,4	69	3,6	-8	-0,2
Держзакупівлі високотехнологічної продукції	118	3,0	97	3,2	-21	-0,2
Наявність наукових та інженерних кадрів	46	4,5	25	4,8	-21	-0,3
Патенти та винаходи (на млн. осіб)	52	2,9	51	2,1	-1	+0,8
Охорона інтелектуальної власності	133	2,5	120	2,7	-13	-0,2

Інноваційні процеси у промисловості мають переважно екстенсивний характер, і нові види продукції освоюються в основному шляхом використання науково-технічних надбань попередніх років. Безумовно, такий тип інноваційного розвитку має вузькі межі і не дозволить підтримувати конкурентоспроможність вітчизняних підприємств протягом тривалого часу. Інвестиційний процес в Україні не виконує функцію сприяння оновленню виробничої бази на інноваційній основі, результатом реалізації якої мала б стати структурна перебудова національної економіки у напрямі формування виробництва з довгостроковими інноваційними конкурентними перевагами [3, С.114].

До основних проблем, пов'язаних з регуляторною дією законодавства у сфері науково-технічного та інноваційного розвитку в Україні, відносять [3, С.237]:

- відсутність власне довгострокових програм розвитку національної економіки, заснованої на інноваціях, для реалізації яких потрібно ухвалення тих чи інших актів у науково-технічній сфері;
- невиконання положень законодавства;
- несистемність законодавства. Закони щодо наукової та науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності, передачі технологій слабо пов'язані один з одним. Ухвалення науково-технічних програм різного рівня (горизонтального та галузевого) здійснюється в різний час, не передбачено їхню взаємодію;
- відсутність механізмів виконання пріоритетів науково-технічної та інноваційної діяльності;
- зорієнтованість процедури відбору проектів, проведення експертизи та їх фінансування на органи виконавчої влади, яким притаманна ускладнена довготривала процедура прийняття рішень та відсутність ефективних антикорупційних механізмів;
- відсутність комплексного застосування механізмів державного впливу (фінансових,

кредитних, податкових тощо) для досягнення тих чи інших пріоритетів;

– призупинення та відміна механізмів підтримки науково-технічної діяльності;

– відсутність скоординованої діяльності органів виконавчої влади, спрямованої на інноваційний розвиток країни.

У 2015 році промислові підприємства впровадили 3136 інноваційних видів продукції, з яких 548 – нових виключно для ринку, 2588 – нових лише для підприємства. Із загальної кількості впровадженої продукції 966 – нові види машин, устаткування, приладів, апаратів тощо. Найбільшу кількість інноваційних видів продукції впроваджено на підприємствах Тернопільської (27,2% загальної кількості впроваджених видів інноваційної продукції), Запорізької (12,7%), Львівської (8,0%), Харківської (6,6%) областей та м. Києва (14,4%); за видами економічної діяльності – на підприємствах з виробництва машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (22,9%), паперу та паперових виробів (16,2%), харчових продуктів (11,3%), металургійного виробництва (5,5%). Кількість упроваджених інноваційних технологічних процесів (нових або вдосконалених методів обробки та виробництва продукції) становила 1217, найбільше з яких впровадили підприємства Харківської (17,4%), Сумської (15,2%), Запорізької (9,4%), Дніпропетровської (6,3%) областей та м. Києва (12,5%); за видами економічної діяльності – на підприємствах з виробництва машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (25,3%), інших транспортних засобів (12,3%) та харчових продуктів (7,8%).

У 2015 році 570 підприємств реалізувало інноваційну продукцію на 23,1 млрд. грн. Серед таких підприємств 37,4% реалізували продукцію за межі України, обсяг якої становив 10,8 млрд. грн. Кожне четверте підприємство реалізувало продукцію, що була новою для ринку. Обсяг такої продукції становив 7,3 млрд. грн, майже дві її третини підприємства поставили на експорт. Значна кількість підприємств (86,0%), реалізувала продукцію, яка була новою виключно для підприємства. Її обсяг становив 15,8 млрд. грн. Кожне третє підприємство реалізувало за межі України 40,1% такої продукції. З метою здійснення нововведень 181 підприємство придбало 1131 нову технологію, з яких 66 – за межами України. Із загальної кількості технологій 439 придбано з устаткуванням, з яких 43 – за межами України; 393 – як результат досліджень і розробок (12); 120 – за договорами на придбання прав на патенти, ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей (8); 37 – за угодами на придбання технологій та ноу-хау (3); 129 – разом з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців. Із загальної кількості впроваджених інноваційних технологічних процесів 458 – маловідходні, ресурсозберігаючі. Але тільки 38 % від загальної кількості інноваційних процесів, що впроваджуються, є маловідходними та ресурсозберігаючими. У 2015 році 19 % усіх інноваційних процесів, що впроваджуються, є маловідходними та ресурсозберігаючими, відносились до Херсонської області; 9% - до м. Київ; 7% - до Івано-Франківської; 7% - до Миколаївської; 6% - до Донецької та інш. Це досить мала кількість та взагалі ці процеси носять негативні тенденції.

Тому одним із важливих питань, що потребують негайного вирішення, є здійснення продуманої ефективної структурної політики, спрямованої на екологічну реструктуризацію економіки. Мова йде про перерозподіл трудових, матеріальних, фінансових ресурсів в господарському комплексі на користь високотехнологічних, безвідходних, ресурсозберігаючих видів економічної діяльності, як це відбувається в усіх високо розвинутих країнах світу. Перехід на інноваційно-технологічний шлях розвитку в державі має відбуватись на базі визначених пріоритетів з метою формування національної інноваційної системи і цілісної структури науково-технічного комплексу, здатного стало функціонувати в умовах глобалізації [2, С.91].

Пріоритетом створення загальнонаціональної системи підтримки механізму впровадження екологічних інновацій є сприяння масштабній екологізації виробництва на основі передових науково-технічних розробок, формування конкурентоспроможного національного сектору досліджень і розробок, що спроможні забезпечити прорив України на світові ринки високо- і середньо-технологічної продукції. Для досягнення поставленої мети необхідно здійснити наступні основні заходи:

1. Формування національної екологічної інноваційної системи, яка включає комплекс правових, фінансових і організаційних структур і механізмів, що забезпечують процес створення й поширення екологічних інновацій, виробництво й комерційну реалізацію наукових знань і технологій, спрямованих на охорону та збереження довкілля.

2. Створення системи технологічного забезпечення загальнонаціональних екологічних пріоритетів розвитку, що базується на великих екологічних інноваційних проєктах, що реалізуються на основі державно-приватного партнерства. Такі пріоритети повинні бути ув'язані з реалізацією конкурентних позицій української економіки й вимог національної безпеки. В українській економіці повинен бути певний технологічний профіль, що відповідає її конкурентним перевагам стосовно розвинутих країн. Можна виділити стратегічні екологічні інноваційні проєкти двох типів. Перша група екологічних проєктів орієнтована на розвиток науково-технологічного персоналу з міждисциплінарних критичних технологій (нанотехнологій, біотехнологій та ін.), реалізація яких створить такий потенціал нових перспективних досліджень і розробок, що стане основою для технологічного прориву на ринках у перспективі. Друга група екологічних інноваційних проєктів націлена на технологічне переозброєння пріоритетних галузей економіки й розвиток окремих проривних технологій.

3. Удосконалення існуючої нормативно-правової бази та створення адаптивного організаційно-економічного механізму підтримки і стимулювання екологізації інноваційної діяльності. Важливою складовою стимулювання впровадження адаптивного механізму інноваційного розвитку займає система оподаткування, яка вимагає термінової трансформації. На наш погляд, важливим завданням трансформування податкової системи української економіки є відновлення в Законі України "Про інноваційну діяльність" статей 21 і 22 та внесення відповідних поправок до Податкового та Митного кодексів України. Так, згідно статті 21 «Особливості в оподаткуванні інноваційної діяльності» (статтю 21 виключено на підставі Закону N 2505 - IV від 25.03.2005) пропонуються відновити низку пільг, а саме:

- протягом строку дії свідоцтва про державну реєстрацію інноваційного проєкту і за умови, що виконання проєкту розпочато не пізніше вісімнадцяти місяців з дати його державної реєстрації, оподаткування об'єктів інноваційної діяльності здійснюється у порядку, за яким 50 відсотків податку на додану вартість за операціями з продажу товарів (виконання робіт, надання послуг), пов'язаних з виконанням інноваційних проєктів, і 50 відсотків податку на прибуток, отриманий від виконання цих проєктів, залишаються у розпорядженні платника податків, зараховуються на його спеціальний рахунок і використовуються ним виключно на фінансування інноваційної, науково-технічної діяльності та розширення власних науково-технологічних і дослідно-експериментальних баз.

- Частиною першою цієї статті пільгове оподаткування реалізується за умови, що суб'єкт інноваційної діяльності про початок реалізації інноваційного проєкту у місячний строк повідомляє відповідний орган Державної податкової адміністрації і по всіх господарських операціях, пов'язаних з виконанням інноваційного проєкту, веде окремий бухгалтерський облік.

- кошти в розмірі 50 відсотків податку на додану вартість та податку на прибуток, що залишаються у розпорядженні платника податків згідно з положеннями частини першої цієї статті і не використані протягом строку пільгового оподаткування і дванадцяти місяців після нього, підлягають зарахуванню до Державного бюджету України.

- інноваційним підприємствам дозволяється прискорена амортизація основних фондів і встановлюється щорічна двадцяти відсоткова норма прискореної амортизації основних фондів групи 3. При цьому амортизація основних фондів групи 3 проводиться до досягнення балансовою вартістю групи нульового значення.

- інноваційні підприємства сплачують земельний податок за ставкою в розмірі 50 відсотків діючої ставки оподаткування.

Дуже важливе значення для стимулювання інноваційного розвитку мають особливості митної політики держави. Саме тому в статті пропонується відновлення положень статті 22. Так, згідно статті 22 «Особливості митного регулювання інноваційної діяльності» (статтю 22 виключено на підставі Закону N 2505 - IV від 25.03.2005) пропонуються низка пільг, а саме:

- необхідні для виконання пріоритетного інноваційного проєкту, що передбачає випуск інноваційного продукту, сировина, обладнання, устаткування, комплектуючі та інші товари (крім підакцизних товарів), які не виробляються в Україні або виробляються, але не відповідають вимогам проєкту, щодо якого прийнято постанову Кабінету Міністрів України про його особливу важливість, при ввезенні в Україну протягом строку дії свідоцтва про державну реєстрацію інноваційного проєкту звільняються від сплати ввізного мита та податку на додану вартість. Номенклатура та обсяги ввезення сировини, матеріалів, устаткування, обладнання, комплектуючих та інших товарів мають бути визначені в інноваційному проєкті перед його державною реєстрацією.

• при використанні сировини, матеріалів, устаткування, обладнання, комплектуючих та інших товарів, ввезених в Україну без сплати ввізного мита та податку на додану вартість згідно з положеннями частини першої цієї статті не для потреб виконання інноваційного проекту, ввізне мито та податок на додану вартість сплачуються до бюджету в повному обсязі. При цьому платник податку зобов'язаний збільшити податкові зобов'язання за результатами податкового періоду, в якому відбулося таке порушення, на суму ввізного мита та податку на додану вартість, які мали бути сплачені при ввезенні на митну територію таких товарів, а також сплатити пеню, нараховану на суму податків, виходячи з 120 відсотків облікової ставки Національного банку України, що діяла на день збільшення податкового зобов'язання, за період їх нецільового використання.

Суб'єкти господарювання, митне регулювання діяльності яких здійснюється згідно з положеннями цієї статті, щоквартально складають та подають до органів митної служби за своїм місцезнаходженням звіти про використання ввезених ними сировини, матеріалів, устаткування, обладнання, комплектуючих та інших товарів.

Крім стимулюючих важелів інноваційного розвитку важливим елементом механізму екологізації економіки займають примусові інструменти впливу. Особливого значення набувають трансформаційні процеси в екологічній системі оподаткування. Існуючі екологічні платежі в Україні не стимулюють суб'єктів господарювання впроваджувати екологічний менеджмент, оскільки для них є більш вигідним сплачувати екологічні платежі ніж здійснювати капітальні інвестиції на природоохоронну діяльність. Тому, на наш погляд, ставки та структура екологічних платежів (податків) за забруднення навколишнього природного середовища, що наведено у Податковому кодексі, також необхідно трансформувати.

Дієвий адаптивний механізм інноваційного розвитку регіону починається з ефективних кроків, які є основою організаційного механізму. Перш за все, це стосується створення й підтримки умов для інноваційного розвитку в регіоні шляхом сприяння впровадженню інноваційних технологій і випуску інноваційних продуктів на підприємствах регіону; формування трансферу технологій; реалізації регіональних програм підготовки й перепідготовки кадрів; сприяння впровадженню інноваційних проектів підприємствами регіону для потреб комунального господарства; забезпечення економічної та екологічної безпеки суб'єктів інноваційної діяльності регіону; сприяння організації й проведенню семінарів і конференцій по інноваційним і науково-технічним питанням; проведення моніторингу інноваційної діяльності в регіоні; удосконалювання тарифної політики для підприємств і організацій регіону, що здійснюють інноваційну діяльність; супровід й контроль великих інноваційних проектів на рівні регіону.

У сучасних наукових дослідженнях визначення «сталого розвитку» як глобального процесу у цілому визначається як процес гармонізації продуктивних сил, задоволення необхідних потреб усіх членів суспільства, за умови збереження цілісності навколишнього природного середовища, і створення можливостей для рівноваги між економічним потенціалом і вимогами людей усіх поколінь. У той же час починають виникати протиріччя при визначенні того, що слід розуміти під сталим розвитком регіону, а також при визначенні тих заходів, які необхідно проводити на рівні регіону для забезпечення його сталого розвитку. Це означає, що концепція сталого розвитку є у сьогоденні теоретичною по своїй суті. Для того, щоб вона стала практично застосовуваною необхідна подальша трансформація існуючої системи індикаторів, які найбільш повно характеризують процес сталого регіонального розвитку на підґрунті потреб в використанні досягнень науково-технічного прогресу.

Такі індикатори важливі не самі по собі, а як інструмент визначення цілей сталого розвитку, тобто, необхідні для стратегічного планування в регіоні. Існуючі на сьогоднішній день індикатори можуть досить добре відображати зміни процесу сталого розвитку, але навряд чи можуть бути застосовані при визначенні того, які дії необхідні для досягнення сталого розвитку на регіональному рівні. Тому в рамках регіону потрібен набір інших індикаторів, який місцеві влади можуть використовувати, щоб управляти сталістю в межах їх повноважень. Крім того, у процесі розробки системи індикаторів сталого регіонального розвитку слід враховувати, що регіони перебувають в об'єктивно нерівних умовах для забезпечення інноваційного розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Резюмуючи усе вище наведене, можливо констатувати, що ефективна реалізація політики екологізації інноваційної діяльності можлива лише за умов комплексного впровадження адаптивного механізму екологізації інноваційної діяльності на

державному, регіональному та локальному рівнях, що ґрунтується на: наявності фінансового забезпечення та механізму стимулювання екологізації інноваційної діяльності, а також організаційного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення.

У дослідженні доведено, що при побудові моделі сталого регіонального розвитку мають бути враховані цілі, ідеї та напрями інноваційного розвитку, які передбачені Стратегією економічного і соціального розвитку України. Результатом впровадження даної Стратегії є формування сильної держави, активізація її регулятивної функції і водночас здійснення такої політики, яка б не лише зберегла, а й істотно посилила ринковий вектор розвитку, надала йому більшої орієнтації на кінцевий результат, забезпечила реальне розмежування влади та власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Прокопенко О.В. Соціально-економічна мотивація екологізації інноваційної діяльності: монографія / О.В. Прокопенко. - Суми: Вид-во Сумського ДУ, 2010. - 395 с.
2. Андреева Н.М. Впровадження механізму інноваційного розвитку України в контексті екологізації економіки: монографія / Н.М. Андреева, О.М. Мартинюк. – Херсон: Грінв Д.С, 2016. – 136 с.
3. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред.В.М. Гейця та ін.. – К.: НАН України, 2015. – 336 с.
4. Мельник Л.Г. Екологічна економіка : підручник / Л.Г. Мельник. – Суми: ВДТ Університетська книга, 2003. – 346 с.
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : статистичний збірник. – К. : Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2013. – 287 с.
6. The Global Competitiveness Report 2012 – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf.
7. The Global Competitiveness Report 2013 – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.
8. Андреева Н.М. Сучасні аспекти екологізації інноваційної діяльності України в умовах трансформації вітчизняної економіки /Н.М. Андреева, О.М. Мартинюк // Вісник Хмельницького національного університету – 2014. – №3. – С. 65 – 68
9. Мартинюк О.М. Провайдинг інновацій як інструментарій організаційно-економічного забезпечення активізації трансферу технологій / О.М. Мартинюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Випуск 19. – Частина 2. – С.35 - 39
10. Андреева Н.М. Екологізація інноваційної політики України в системі економічних відносин: дискурс сучасних думок / Наталя Миколаївна Андреева, Олена Миколаївна Мартинюк // *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. – 2016. - №5. – Т.2 – С.14 – 22.

REFERENCES

1. Prokopenko O.V. (2010) *Sotsialno-ekonomichna motyvatsiya ekolohizatsiyi innovatsiyanoi diyalnosti: monohrafiya*. [Socio-economic motivation innovation greening activities]. Sumy: Vyd-vo Sumskoho DU. [in Ukrainian].
2. Andryeyeva N.M., Martyniuk O.M. (2016) *Vprovadzhennya mekhanizmu innovatsiyoho rozvytku Ukrayiny v konteksti ekolohizatsiyi ekonomiky: monohrafiya* [Implementation mechanism of innovation development of Ukraine in the context of greening the economy]. Kherson: Hrin D.S. [in Ukrainian].
3. Innovatsiyna Ukrayina 2020: natsionalna dopovid (2015) [Innovative Ukraine 2020: national report]. Heyts V.M. (Eds.) Kyiv: NAN Ukrayiny. [in Ukrainian].
4. Melnyk L.H. (2003) *Ekolohichna ekonomika: pidruchnyk* [Ecological Economics]. Sumy: VDT Universytetska knyha [in Ukrainian].
5. Naukova ta innovatsiyna diyalnist v Ukrayini: statystychnyy zbirnyk (2013) [Research and Innovation in Ukraine: Statistical Yearbook]. Kyiv: Informatsiyno-vydavnychyy tsentr Derzhkomstatu Ukrayiny [in Ukrainian].
6. *The Global Competitiveness Report 2012 – 2013*. Retrieved from: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf. [in English].
7. *The Global Competitiveness Report 2013 – 2014*. Retrieved from:

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf. [in English].

8. Andryeyeva N.M., Martyniuk O.M. (2014) *Suchasni aspekty ekolohizatsiyi innovatsiyanoi diyal'nosti Ukrayiny v umovakh transformatsiyi vitchyznyanoi ekonomiky [Modern aspects of ecologization of innovation activity of Ukraine in the conditions of transformation of the domestic economy]* / Khmelnytsky: Bulletin of Khmelnytsky National University [in Ukrainian].

9. Martyniuk O.M. (2016) *Provaydynh innovatsiy yak instrumentariy orhanizatsiyno-ekonomichnoho zabezpechennya aktyvizatsiyi transferu tekhnolohiy [Providing of innovation as an instrument of economic organization and ensure the promotion of technology transfer]* / Kherson: Scientific Bulletin of Kherson State University [in Ukrainian].

10. Andryeyeva N.M., Martyniuk O.M. (2016) *Ekolohizatsiya innovatsiyanoi polityky Ukrayiny v systemi ekonomichnykh vidnosyn: dyskurs suchasnykh dumok [Ecologization of Ukraine's innovation policy in the system of economic relations: discourse of contemporary thoughts]* / Evropský časopis ekonomiky a managementu [in Ukrainian].